

Сьогодні проблеми охорони навколишнього природного середовища стоять у ряді найважливіших і визначають рівень благополуччя всієї світової цивілізації й, зокрема, нашої країни.

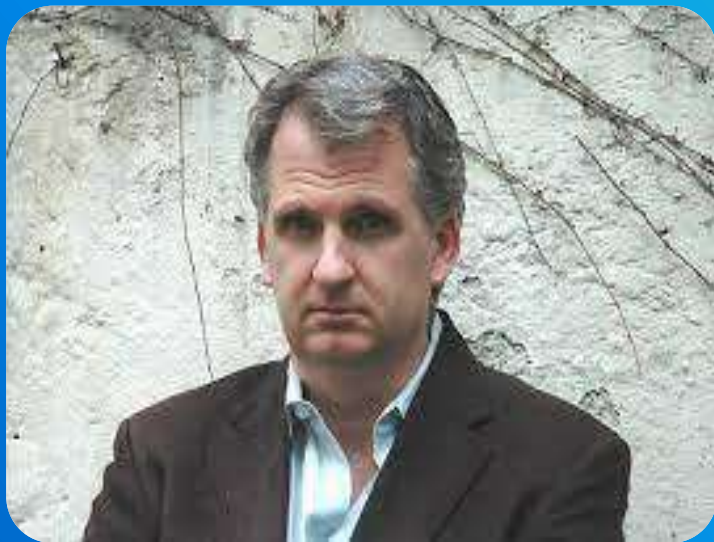
24 лютого 2022 року Росія засобами підрозділів збройних сил, важкого наземного озброєння, у тому числі далекобійної артилерії, ракет, морських кораблів та військової авіації розпочала загарбницьку війну проти України на суші, морі та в повітряному просторі.

Якою буде природа після війни...

На тлі немислимих людських страждань, які принесла Україні війна, проблеми навколишнього середовища можуть здаватися другорядними.

Екологи попереджують, що рани які російська армія завдає лісам, полям, степам, водоймам України, залишаться на десятиліття, а спадок війни нестиме загрозу й після того, як гармати стихнуть.

Історик Тімоті Снайдер називав Україну після Другої світової війни «кривавими землями». А після нової війни вона може стати «ще й спустошеною та замінованою землею».

Війна нещадно руйнує всю природу – страждають повітря, вода, земля, рослини і тварини.

Захоплення й обстріли атомних електростанцій, розміщення там техніки та підриви боєприпасів загрожують техногенною катастрофою, яка зробить території навколо непридатними для життя людини.

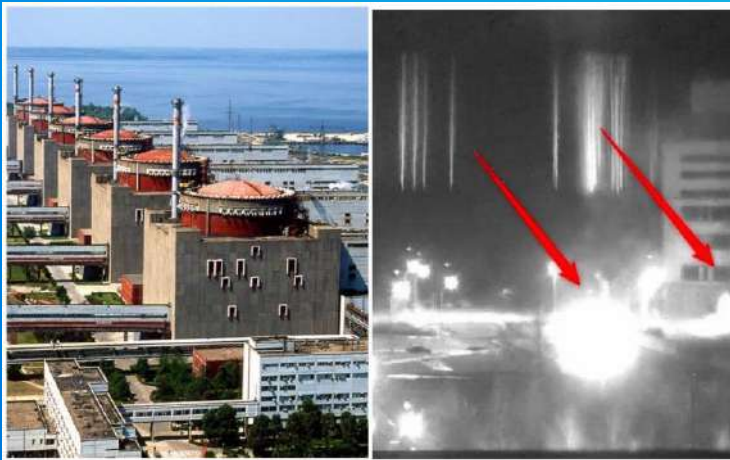

Загроза ядерної катастрофи

Поки світ із жахом міркує про те, чи застосує Путін ядерну зброю, Україна вже більше ста днів живе під загрозою ядерної катастрофи.

У перший день вторгнення російські військові захопили Чорнобильську АЕС, зона відчуження понад місяць була в окупації. Експерти фіксували підвищення рівня радіації.

На початку березня 2022 року росіяни обстріляли енергоблоки найбільшої у Європі атомної станції – Запорізької АЕС.

Вперше в історії людства військові свідомо стріляли та поцілили в атомний об'єкт.

Токсичне повітря

Окрім радіоактивної небезпеки, обстріли та окупація підвищують ризик викидів токсичних відходів з промислових підприємств України. Найбільша їхня кількість розташована на сході країни, де йдуть активні бойові дії.

Лісова пожежа на Київщині після обстрілів. 27 березня

Коли тривали зіткнення навколо столиці й через обстріли спалахнули пожежі у Чорнобильських лісах, Київ був у топах по забрудненню повітря. Пожежі не могли швидко загасити, тому що територію контролювали росіяни.

Зараз під загрозою великих пожеж залишаються значні території південної та східної України, й з наближенням літа ця загроза зростає.

Після обстрілів, кожна пожежа на нафтобазі також стає техногенною катастрофою.

За підрахунками екологів, під час горіння нафти (пожежі на нафтобазі з кількома резервуарами) виділяється приблизно стільки ж атмосферного забруднення, скільки виробляє весь транспорт Києва за місяць.

Влучання снарядів у хімічні підприємства, як-от у Рубіжному на Луганщині або в Сумах, призводили до витоків азоту і аміаку.

Азот підіймається вгору і люди можуть отримати опіки легень, втратити зір, а при великій концентрації – померти. Так само вгору підіймається удвічі легший за повітря аміак, що може проникати у вікна верхніх поверхів.

Забруднюють атмосферне повітря й хімічні речовини, які вивільняються під час вибуху бомб і ракет. Їхні уламки, потрапляючи в землю, отруюють її й ґрунтові води.

Понівечена земля

Якщо оцінити шкоду повітря можуть насамперед експерти, картина розбитої військової техніки посеред весняного лісу промовисто говорить до кожного.

Тисячі російських танків і бронемашин забруднюють землю паливно-мастильними матеріалами, а спалені продовжують завдавати шкоду вже як металобрухт.

Коли війна завершиться, утилізація такої кількості металобрухту стане ще одним викликом. Переробка військового брухту є більш складним і трудомістким процесом. Це канцерогенне сміття, і поки воно залишається на землі, отруює навколишнє середовище важкими металами, які потрапляють у ґрунтові води.

З початку війни російські війська обстрілюють нафтобази та великі промислові об'єкти по всій Україні.

У ґрунт і підземні води потрапляють важкі метали від снарядів та військової техніки. Пожежі у лісах і степах знищують природне середовище рідкісних видів.

Понівечена війною земля приховує у собі й інші небезпеки. Одна з найбільших – це залишки боєприпасів та замінування природних територій. На сьогодні, за даними ООН Україна – одна з найбільш замінованих країн світу. Понад 80 тисяч квадратних кілометрів території України потребують очистки від мін та вибухонебезпечних залишків.

Розмінування міст і сіл зазвичай проводиться доволі швидко, а ліси залишаються нерозмінованими десятиліттями.

Такі місця, зокрема на Поліссі, зберігатимуть сліди війни багато років. Тут і досі знаходять снаряди та міни часів Другої світової війни.

Чи буде питна вода?

Через війну та її наслідки в Україні може постати проблема з питною водою та опустелюванням. Ще до війни Україна потерпала від недостатньої кількості води та її поганої якості.

За забезпеченістю питною водою Україна посідала 125-ту позицію зі 180 країн світу. Насамперед нестачу відчували східні та південні регіони, що лежать у басейні Сіверського Дінця, Південного Бугу, у Приазов'ї та Криму.

Сьогодні Україна потребує термінового доступу до безпечної питної води для регіонів, ізольованих війною. Їй знадобиться підтримка завтра, щоб відновити та відбудувати країну, включаючи водне та екологічне врядування, менеджмент та моніторинг.

Ще до повномасштабного вторгнення, отруєння підземних вод було справжньою екологічною катастрофою на Донбасі. На непідконтрольних Україні територіях з 2014 року відбувається масове затоплення закритих або зруйнованих війною шахт.

Тепер через інтенсивні обстріли не вдається відкачувати воду й у шахтах по інший бік фронту. Внаслідок пошкодження енергетичних систем не працюють насоси у трьох шахтах Луганської області. На одній із них у Золотому був повністю затоплений один рівень.

Так виглядає «шахтна вода» на поверхні землі

«Шахтна вода», в яку потрапляють важкі метали й солі з гірничих порід, проникає у підземні води, забруднюючи їх цим токсичним «коктейлем».

Заповідники під обстрілами

Географія і клімат України наділили її приголомшливим багатством флори і фауни. На її територію припадає 35% біорізноманіття Європи. Це – 70 000 видів рослин і тварин, багато з яких є рідкісними або ендемічними, тобто притаманними лише цій території.

Війна зачепила близько третини всього природно-заповідного фонду України.

На сьогодні декілька десятків природних і біосферних заповідників, національних і регіональних природних парків зазнають суттєвої шкоди внаслідок російської агресії.

Під загрозою знищення перебувають близько 200 територій земель Смарагдової мережі. Це природоохоронні території, визначені Бернською конвенцією. Її мета – збереження рідкісних видів та оселищ.

Насамперед екологів непокоїть руйнування Рамсарських об'єктів на узбережжі Азовського й Чорного морів та в нижній течії Дунаю і Дніпра. Це водно-болотні угіддя, визнані територіями міжнародного значення, наприклад, Дунайський біосферний заповідник.

В окупації з перших днів війни опинився заповідник «Асканія-Нова» на Херсонщині. За словами керівництва, тварини не постраждали від воєнних дій. Але закуповувати корм та підтримувати парк адміністрації доводиться за власні кошти.

В лісах у Чернігівській, Сумській, Луганській, Донецькій та Херсонській областях залишається багато нерозірваних боєприпасів. Це небезпека для людей і диких тварин на багато років.

Налякані війною

На жаль, немає можливості запобігти шкоді природі під час війни. Порушений ґрунт та спалені ліси дуже швидко заростають чужорідними інвазійними видами.

Рідкісний чорний лелека

Рідкісним видам тварин загрожує не так загибель деяких особин, як руйнування або зміна їхніх ареалів та міграційних коридорів, пояснюють дослідники.

Воєнні дії відбуваються у найбільш чутливий період року, коли тварини шукають собі пари, їжу та приводять дитинчат. Шум чи світло у темну пору доби, насамперед у сезон тиші, а також стрес можуть порушувати життєві цикли птахів і ссавців.

Екокоридори – це фактично шляхи життя. Бойові дії могли частково або повністю порушити їх, а тварини могли «відступити» налякані запахами та звуками війни. Тепер їм треба призвичаюватися до нових умов.

Коні Пржевальського у Чорнобилі

Коні Пржевальського чи лосі у Чорнобильській зоні можуть постраждати через неконтрольоване браконьєрство. Відстріл або знищення ділянок степу може очікувати коней і на теренах окупованої «Асканії-Нова».

Але «затишшя» є тимчасовим – якщо продовольча криза поглибиться, на окупованих територіях почнуть із подвійною силою добувати дичину та рибу

Україна лежить на перетині важливих міграційних шляхів птахів у західно-палеарктичному та афро-євразійському регіонах, від яких залежать понад 400 видів птахів. У березні та квітні сотні тисяч водоплавних птахів мігрують вздовж морської берегової лінії на півдні та вздовж лісів на півночі країни. У цих регіонах були або продовжуються активні бойові дії.

Під загрозою 30 тисяч пар білих лелек та близько 500 пар рідкісних чорних лелек, які прилітають у цей час в Україну для гніздування.

© Milan Kofinek

Війна грубо втрутилася в екосистему Чорного моря. Російські військові замінували частину його акваторії, стріляють потужними снарядами з надводних і підводних човнів.

Нещодавно на березі національного природного парку «Тузлівські лимани» на Одещині знайшли мертвих дельфінів. Російські військові використовують гідролокатори на високому рівні децибелів, а це шкодить слуху дельфінів.

Стале майбутнє?

На думку екологів, майбутнє довкілля напряду залежить від того, як саме українці будуть відбудовувати країну після війни. Україна підтримає європейський зелений курс, який стане орієнтиром під час відбудови держави.

Після ПЕРЕМОГИ українці відбудують міста, зможуть зробити їх більш екологічними, зменшити кількість автомобілів, прокласти велодоріжки, підвищити енергостійкість наших будинків і все це для збереження балансу в природі та навколишньому середовищі.

Переборемо! Переможемо! Відбудуємо Україну!
Подбаємо про нашу природну спадщину України!

An open book is shown from a top-down perspective, lying flat. The pages are replaced by a vibrant green landscape. In the center of the right page, a single, full-canopied tree stands on a small rise. The background is a bright blue sky with scattered white clouds. The entire scene is framed by a blue-to-green gradient border.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!